

СЕКЦІЯ 3 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 658.5.011

Бойченко К.С.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємств
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті уточнено теоретичні основи поняття «інформатизація». Розглянуто основні проблеми, пов'язані з прискоренням процесу інформатизації в Україні. Досліджено вплив інформаційного забезпечення на діяльність вітчизняних компаній, його можливості викликати якісні структурні зміни в економіці.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, інтелектуалізація, розвиток підприємства, інформатизація, неоекономіка.

Бойченко К.С. ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ НЕОЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье уточнены теоретические основы понятия «информатизация». Рассмотрены основные проблемы, связанные с ускорением процесса информатизации в Украине. Исследовано влияние информационного обеспечения на деятельность отечественных компаний, его возможности вызвать качественные структурные изменения в экономике.

Ключевые слова: информационное обеспечение, интеллектуализация, развитие предприятия, информатизация, неоекономика.

Boichenko K.S. INFORMATION PROVISION OF THE NEOECONOMIC ENTERPRISE DEVELOPMENT

In the article the theoretical foundations of the «informatization» concept were refined. The main problems associated with the acceleration of the process of informatization in Ukraine, the motives and methods of decision-making, were identified. The effect of information support for the activities of domestic companies, its ability to cause qualitative structural changes in the economy.

Keywords: information providing, intellectualization, development of enterprise, informatization, neoeconomy.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання успішне досягнення встановлених цілей і завдань діяльності підприємства значною мірою залежить від багатьох неоекономічних факторів розвитку, зокрема ефективного використання його інформаційних та інтелектуальних ресурсів, а також інноваційного потенціалу. В неоекономіці інформація перетворюється на важливий фактор, що дозволяє вирішувати поточні завдання та сприяє формуванню конкурентних переваг і довгостроковому розвитку підприємства на основі цілеспрямованого, організованого процесу збирання, обробки, систематизації, нагромадження, зберігання, пошуку та надання (продажу) інформації економічним суб'єктам з метою задоволення їх інформаційних потреб. На сьогодні виникає необхідність не тільки в усвідомленні стратегічної важливості інформації в процесі прогнозування та планування функціонування компанії, але й у пошуку концептуальних підходів щодо її включення в функціонально забезпечуючу підсистему неоекономічного розвитку інтелектуального потенціалу підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню сутності інформації та її ознак, дослідженню її ролі в сучасній економіці присвятили свої роботи такі науковці, як І.П. Босак, Л.Й. Кобрин, Є.М. Палига, Й.М. Петрович, І.І. Новаківський, В.В. Брага, Г.А. Титоренко. Односпрямованість розуміння визначальної ролі інформації як найважливішого ресурсу певною мірою сприяла появі фундаментальних досліджень становлення постіндустріального суспільства. Ідентифікація інформації як ресурсу, який забезпечує можливість набуття стратегічних конкурентних переваг підприємства, є найпоширенішою думкою серед дослідників.

За умов формування інформаційної економіки та появи таких видів діяльності, як управлінське консультування і розробка інформаційних технологій, цілком слушною є позиція дослідників, згідно з якою інформація розглядається як товар, здатний приносити прибуток. Окрему групу науково-прикладних надбань у сфері дослідження інформації утворюють розробки відомих класиків менеджменту П. Друкера, М. Портера, Д. Ліндера, які відзначали визначальну роль інформації у посиленні стратегічних позицій підприємств та її значний вплив на поведінку компаній.

О. Коваленко вважає, що впровадження інформаційної системи має базуватися на системному підході та баченні цього процесу як елемента стратегічних змін на підприємстві. Для ефективного впровадження інформаційних технологій потрібно виконати детальне встановлення цілей компанії, бізнес-процесів, подальше моделювання діяльності підприємства [1, с. 72].

М.П. Денисенко та І.В. Колос розглядають інформаційне забезпечення управління підприємством як комплексне поняття, що охоплює сукупність даних, організацію їхнього введення, обробки, збереження та накопичення, пошуку, а також поширення в межах компетенції зацікавлених осіб в зручному для них вигляді [2, с. 21].

Т.В. Безбородова досліджує взаємозв'язок корпоративної, інтегрованої та маркетингової інформаційної системи і характеризує основні етапи і стандарти розвитку систем управління підприємством [3, с. 41].

Г.В. Саєнко та І.А. Демидова пропонують елементну модель стійкого розвитку підприємства і розглядають інформацію, яка потрібна для кожного елемента та рівня управління [4, с. 190].

С.І. Яковенко розглядає взаємозв'язок сфер інформатики, концепції організації виробництва та управління інноваційним розвитком підприємств корпоративного типу [5, с. 227].

Деякі автори пропонують використовувати процесний підхід при розробці інформаційного забезпечення розвитку підприємства та вважають його більш перспективним, оскільки інформаційні потоки обґрунтовуються на підставі процесів, які здійснюються підприємством.

Разом з тим актуальними залишаються проблеми, як теоретико-методичного, так і прикладного характеру, забезпечення ефективного розвитку компанії. Зокрема, це проблеми, пов'язані зі специфікою вітчизняного ринку, що породжує низку чинників, які перешкоджають розвитку та впровадженню сучасних систем інформаційного та інтелектуального забезпечення управління діяльністю підприємств.

Постановка завдання. Враховуючи актуальність теми дослідження, метою даної роботи є дослідження інформаційних аспектів неекономічного розвитку компанії, зокрема розробка такої системи інформаційно-інтелектуального забезпечення управління діяльністю підприємств, яка б адаптувалась до специфіки українського інформаційного ринку та діяльності вітчизняних підприємств в умовах невизначеності з метою створення реального інструменту в конкурентній боротьбі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті неекономічного розвитку вітчизняних підприємств у сучасних умовах необхідно звернути увагу на концепції його інформаційного забезпечення як системи ідей, підходів, принципів, що визначають призначення інформації, її зміст, характеристики і властивості та вплив на результативність функціонування суб'єктів господарювання.

У зв'язку з цим сьогодні все більшого значення набуває інформаційна концепція розвитку на основі контролінгу, бенчмаркінгу та стратегічних карт [6, с. 12].

Слід зазначити, що однією із закономірностей розвитку неекономіки є інтелектуалізація підприємництва, що виражається у зростанні ролі інтеграційного поєднання та взаємозв'язку інформації та інтелектуальних ресурсів, у формуванні конкурентоспроможності підприємницьких структур; зміні продукту праці: від матеріального до інтелектуального; зміні типу підприємництва – від трудового до інтелектуального, що характеризується зростанням рівня освіти, духовності і соціальної орієнтації підприємницької діяльності [7, с. 254].

Результати проведених досліджень дозволяють стверджувати, що інформаційне забезпечення неекономічного розвитку підприємства – це комплекс заходів, засобів і методів збору, реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання і надання інформації з метою прийняття необхідних управлінських рішень, заснований на платформі інтелектуального потенціалу компанії.

У процесі формування інформаційного забезпечення діяльності компанії в умовах неекономіки важливу роль відіграє його знаннємісткість [9, с. 71], а на результативність функціонування впливає рівень інформатизації розвитку підприємства (рис. 1).

Таким чином, підвищення рівня інформаційно-інтелектуального контенту сучасного бізнес-планування веде до зміни концепції економіки на розвитку праці на протилежну, яка все більше базується на творчому потенціалі розробника бізнес-ідей, його професіоналізмі та ерудиції.

Згідно зі звітом «Вимірювання інформаційного суспільства» Міжнародного Союзу Електрозв'язку

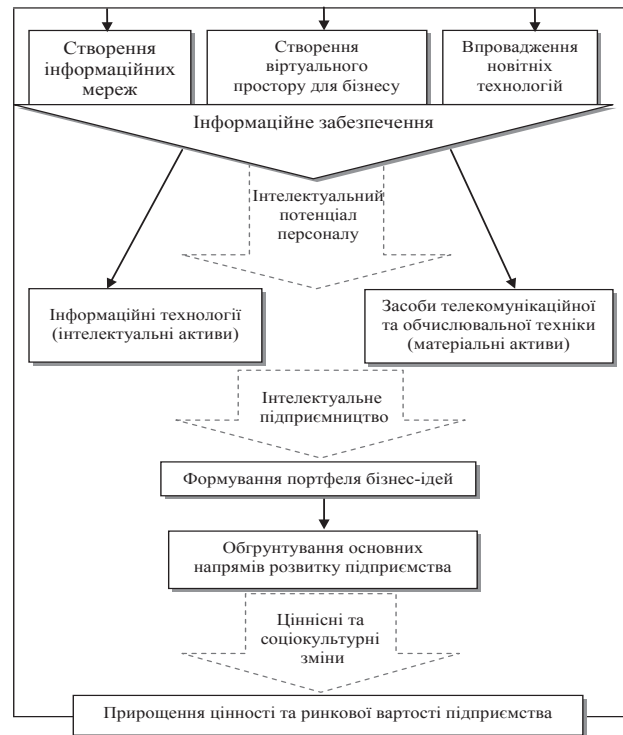

Рис. 1. Інформаційне забезпечення розвитку підприємства в умовах неекономіки

Авторська розробка

ООН, Україна займає 68 місце в світі з розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Усього рейтинг охоплює 157 країн. Лідирує вже третій рік поспіль Корея, на 2-у місці Швеція, Ісландія на 3-у. США перебуває на 17-у місці індексу інформаційно-комунікаційних технологій, Польща – на 37-у місці. Росія в рейтингу на 40-у місці.

Основними причинами відставання рівня інформатизації в Україні є нерозвиненість інформаційної інфраструктури, відсутність прагнення у топ-менеджерів вітчизняних підприємств до впровадження технологій електронного бізнесу, недосконалість нормативно-правової бази у галузі інформатизації, низький рівень комп'ютерної та інформаційної обізнаності населення, застосування застарілих методів навчання без прогресивних інформаційно-комунікаційних технологій. Незрозумілим є зазначене становище на фоні наявного в Україні потенціалу та можливостей.

Україна вже зараз відчуває суттєвий дефіцит кадрів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Але порівняно із країнами ЄС чи США, які уже зараз зіткнулися з гострою нестачею ІТ-спеціалістів, для нашої країни ця проблема поки що не набула таких масштабів.

Але ІТ-ринок України динамічно розвивається, тому у своїй політиці розвитку ми маємо врахувати глобальні тенденції та приділяти велику увагу підготовці ІТ-спеціалістів.

Нині у світі приблизно 18,2 млн ІТ-спеціалістів. До 2019 року їх кількість може зрости на 45% – до 26,4 млн. На сьогодні лідером в ІТ є США, які мають 3,6 млн. розробників, далі йде Індія (2,75 млн). За прогнозами експертів, вже у 2018 році ситуація зміниться і кількість індійських спеціалістів збільшиться до 5,2 млн проти 4,5 млн американських. До цього часу Китай матиме майже 1,9 млн [10].

Тим часом 2014 рік став позитивним для розвитку механізму підтримки молодих підприємців у

сфері інформаційних технологій. Значну користь у вдосконаленні знань програмування приносять бізнес-інкубатори, здійснюючи інформаційну та консультативну допомогу підприємствам на початковому етапі розвитку.

У 2014 році продовжилося помітне зростання ринку стартапів та IT-підприємництва. Основою тому стали створені за кілька останніх років бізнес-інкубатори та венчурні компанії, які готові підтримати новачків не тільки фінансовими вливаннями, але і супроводом проектів на всіх етапах розвитку.

За даними Держкомстату України, обсяг продажу товарів через мережу Інтернет підприємствами роздрібною торгівлі у 2013 році становив 1,65 млрд грн, або 0,4% від усього роздрічного товарообороту, що на 47,3% більше, ніж у 2012 році.

Найбільша частка продажу товарів через мережу Інтернет у розрізі регіонів в Україні припадає на м. Київ і становить 1,25 млрд грн, або 75,8% від загального продажу товарів через мережу Інтернет.

На початок 2013 року в Україні нараховувалося 66,5 тис. суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності «Інформація та телекомунікації» різних форм власності, на яких працює понад 280,4 тис. працівників (майже 3% від всього зайнятого населення держави). Чистий прибуток суб'єктів господарювання (юридичних осіб) за цим видом діяльності склав 3739,1 млн грн.

За результатами проведеного Держстатом одноразового державного статистичного спостереження «Використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронної торгівлі на підприємствах», яким було охоплено 49 тис. суб'єктів господарювання, встановлено, що 91,1% компаній користувались комп'ютерами у роботі, що на 3,8% більше, ніж у попередньому році. Найбільша частка таких підприємств у розрізі регіонів в Україні припадає на м. Київ, Донецьку, Дніпропетровську, Харківську області.

Найвищий рівень комп'ютеризації (99,6%) показали підприємства, що здійснювали діяльність у галузі грошового посередництва, надання кредитів, страхування. 62,7% підприємств користувались внутрішньою комп'ютерною мережею. Кожне четверте підприємство, яке використовувало комп'ютери, мало функціонуючу домашню сторінку у внутрішній комп'ютерній мережі (Інтранет) та використовувало бездротовий доступ для своєї внутрішньої комп'ютерної мережі [11].

Сьогодні компаніям недостатньо вміти збирати, обробляти, накопичувати, використовувати та зберігати бізнес-інформацію та підтримувати в актуальному стані бази даних. Необхідно мати обґрунтовану політику відносно управління інформацією та інформаційним середовищем, у якому перебуває компанія, для забезпечення результативного якісного покращення її діяльності. Тому основними завданнями інформаційної підтримки системи управління розвитком суб'єкта господарювання варто визнати: формування, обробку, використання, зберігання та підтримку в актуальному режимі інформації та знань; забезпечення менеджменту нормативно-правовою, довідково-аналітичною, методичною, прогнозною та поточною інформацією, а також комплексом програмних засобів, необхідних для їх аналізу при формуванні управлінських рішень.

Висновки з проведеного дослідження. Сучасний інформаційно-інтелектуальний простір будь-якого підприємства переповнений надмірною, іноді спотвореною та суперечливою інформацією. Вирішення

даної проблеми потребує систематизації інформаційних потоків, а також вирішення організаційних, технічних, управлінських завдань високого рівня.

У системі інформаційно-інтелектуального забезпечення підприємств України потрібен комплексний підхід до організації діяльності з урахуванням наявного вітчизняного і зарубіжного досвіду, застосування нових методів управління для досягнення визначених цілей.

Ефективне використання інформаційного забезпечення неекономічного розвитку вітчизняних підприємств сприятиме вирішенню таких завдань:

- удосконалення і розвитку політики та системи інформатизації бізнес-процесів підприємства з активним використанням інтелектуальних ресурсів;
- створення інформаційної підтримки діяльності окремих структурних підрозділів на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та інтелектуальних систем;
- формування та розвитку спеціалізованої внутрішньої структури надання інформаційних і телекомунікаційних послуг у стратегічно важливих підрозділах;
- підвищення якості та конкурентоспроможності інформатизації процесів виробництва продукції.

Вирішення цих важливих завдань буде означати реальне перетворення інформації та знань у справжній ресурс для ефективного неекономічного розвитку підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коваленко О. Інформаційна система як складова управління підприємством // Вісник КНЕУ. – 2004. – № 4. – С. 71-77.
2. Денисенко М.П., Колос І.В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством // Економіка та держава. – 2006. – № 7. – С. 19-24.
3. Безбородова Т.В. Передумови та етапи формування корпоративних інформаційних систем управління // Економіка та держава. – 2007. – № 10. – С. 41-44.
4. Саєнко Г.В., Демидова І.А. Методика інформаційного забезпечення процесу стійкого розвитку господарюючих систем в перехідній економіці // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 10(52). – С. 189-198.
5. Яковенко С.І. Особливості інформаційного забезпечення та розвитку підприємств корпоративного типу в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 10(64). – С. 226-239.
6. Каплан Р.С., Нортон Д.П. Сбалансована система показателів: от стратегії к действию. / Пер. с англ. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес». – 2005. – С. 12.
7. Кохан В.П. Інтелектуальні ресурси інноваційної діяльності як об'єкти інвестування / В.П. Кохан // Актуальні проблеми держави і права, 2012. Вип. 64. – С.252-259.
8. Ахтямов М.К., Кузнецова Н.А., Саакова Л.В. Интеллектуализация предпринимательства как объективная закономерность развития экономики знаний // Российское предпринимательство. – 2011. – № 4. Вып. 2(182). – С. 16-24.
9. Shvydanenko G. Intellectualization of business planning process in the modern economic conditions / G. Shvydanenko // «Social processes regulation in the context of economics, law and management»: Materials digest of the LIII International Research and Practice Conference and II stage of the Championship in economics, management and juridical sciences, (London, June 06-June 11, 2013) / International Academy of Science and Higher Education; Organizing Committee: T. Morgan (Chairman), B. Zhytynyor, S. Godvint, A. Tim, S. Serdechny, L. Streiker, H. Osad, I. Shellman, K. Odros, M. Stojkovic, P. Kishenevsky, H. Blagoev. – London : IASHE, 2013. – P. 69-73.
10. Офіційний веб-портал Державного агентства з питань електронного урядування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dknii.gov.ua/>
11. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>